

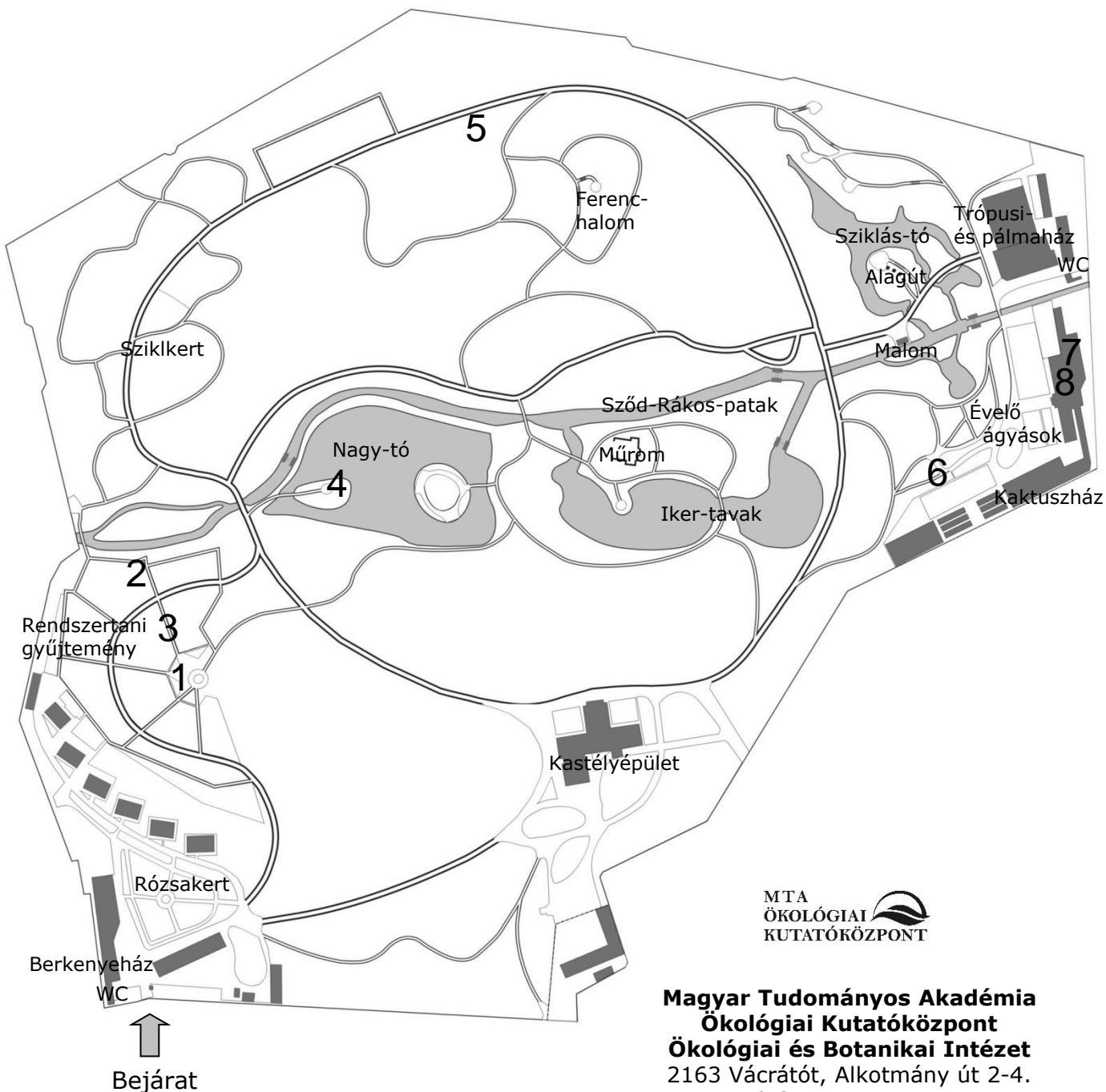
2018. április

A hónap érdekességei

Nemzeti Botanikus Kert Vácrátót

Jádélián (Strongylodon macrobotrys)

MTA
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

Magyar Tudományos Akadémia
Ökológiai Kutatóközpont

Ökológiai és Botanikai Intézet

2163 Vácrátót, Alkotmány út 2-4.

Telefon.: 28-360-122

E-mail: botanikuskert@okologia.mta.hu

www.botanikuskert.hu

www.okologia.mta.hu

**Térképes útmutatónk abban segít,
hogy az aktuálisan virágzó fajok,
vagy más időszakú látnivalók közül
néhányat könnyedén megtaláljon
Kertünkben.**

Üdvözljük hazánk leggazdagabb, mintegy 12 000 növényfajt és fajtát számláló élőnövény-gyűjteményében, a Magyar Tudományos Akadémia Nemzeti Botanikus Kertjében. Törzsvendégeink jól tudják, hogy tűzzön kegyetlenül a nap, fújjon a jeges szél, a 27 hektáron elhelyezkedő, elbűvölő hangulatú tájképi kertbe ágyazódó tudományos gyűjtemény évszakról évszakra mindig kínál valami érdekességet a növényvilág végtelen sokféleségéből. Havonta megjelenő térképes ajánlatunkkal néhány időszerű látnivalóra szeretnénk felhívni növényyszerető látogatóink figyelmét.

Szent György hava.

Kertünkben a madarak napról-napra hangosabban szóló, szívderítő, kikeleti éneke jelzi, itt a tavasz! Ezen a télen nem volt hó, viszont viszonylag bőséges kora tavaszi esőnek örvendezhettünk. A megszokott kemény fagyok is elmaradtak, így a téli növényveszteség is kisebbnek várható. Már javában folynak a tavaszi munkák kertünkben: megkezdődött a faiskolában előnevelt növények kiültetése, a magvetés és az ágyások előkészítése az új növények számára.

1. Áprilisban nyílik a Rózsakert éke, a **jülan liliumfa** (*Magnolia denudata*). Nagy, édes illatú virágainak lepellevele fehér árnyalatú. Közép-Kína lombos erdeiben honos fa. Hazájában nagy tiszteletben tartják, virágai a kínai virágszimbolikában a nyíltság és a tisztaság jelképei. Kínában és Japánban szívesen ábrázolták a pompás selyemhímzéseken, festményeken, porcelánedényeken. Ez a fa az első állomása a Kínai tansátának. Kövessék végig a 20 állomásból álló sétaútvonalat a jegypénztárban vásárolt képes füzet segítségével, és egy kis betekintést kaphatnak a páratlan kínai növénykultúrába.

2. A Rendszertani gyűjtemény szélső, kis ágyásában még szépen nyílnak a hangák. Az erikafélék (*Ericaceae*) családjába tartozó télálló cserjék, a rododendronok, azaleák, fajdbogyók, áfonyák az üde, párás éghajlatot és a savanyú talajt kedvelik, ezért olyan divatosak pl. Angliában, ahol az úgynevezett hangakertek szinte kizárólag alacsonyabb erikafélék szőnyegszerű bokraival vannak beültetve. Kertünkben azonban nem érzik jól magukat, kivéve a **hússzínű hangát** (*Erica carnea*) és hibridjét (*E. x darleyensis*), mely mésztűrő növény. Alacsony, kúszó szárú, terpedt ágú cserje, túszerű levelei négyes örvökben állnak. Kora tavasszal nyílik, s a ráhulló hó sem károsítja látványos fürtvirágzatba tömörülő apró virágait. Európa hegyvidékein, különösen mészke vonulatokon fordul elő, 2700 m magasságig, fenyvesek aljnövényzetében és sziklás, havasi gyepekben.

3. A rendszertani gyűjteményben és a kert más pontján is nyíló **nárciszok** (*Narcissus*) az amarilliszfélék (Amaryllidaceae) családjába tartoznak. Közel 30 fajuk többsége a Földközi-tenger mellékén honos. Hagymás növények, tőleveleik általában szálások, felállók. Magánosan vagy 2-20-as csoportokban fejlődő virágukat hat lepellevél alkotja, középen pedig egy többé-kevésbé forrt melléklepel alakul ki. Termésük sokmagvú, háromrekeszű tok. Illatuk, színük és szép formájuk miatt az ókor óta szívesen ültetik őket a kertekbe. Az egymással könnyen kereszteződő nárciszok a növénynevelők kedvelt alanyai. A sok ezer, szebbnél szebb kerti fajta és hibrid áttekintése nem könnyű feladat. A legelterjedtebb egységes osztályozási rendszer a nárciszokat származásuk és virágaik formája és szerkezete alapján 12 csoportba osztja. Legrobosztusabbak, leglátványosabbak ún. csupros, vagy trombitás nárciszok, melyek mellékleple legalább olyan hosszú, mint lepellevelei. A kisebb, kecses termetű, változatos virágú, vadon élő fajok külön csoportba kerültek.

4. Az Örökzöld-szigeten lombfakadáskor különösen szépek a **babiloni fűzek** (*Salix babylonica*), hosszú, gyakran földet érő, csüngő, ágakkal, keskeny lándzsás, hamvaszöld, lekopaszodó levelekkel. Észak-Kínából való, de pontos származási helye, és természetes előfordulása nem ismert. Hazájában az egyik leggyakrabban és legrégebben ültetett díszfa, ott pompázik a paloták dísztavai mellett, a csatornák partján, a közparkokban. A XVIII. században került Európába a Közel-Keletről, innen kapta nevét is. Vesszeit kötél- és kosárfonásra, kérgét gyógyhatása miatt használják, levele valamikor a szegények teája volt.

5. Kertjeink, parkjaink talán a legismertebb tavaszi díszbokrai az **aranycserjék** (*Forsythia*). Pompás rügyfakadásuk jelzi a tavasz beköszöntét. Nagy, élénksárga, 4 csésze- és 4 szíromlevélből álló virágaik tömegesen nyílnak a csupasz, ívesen hajló ágakon. Leveleik csak a virágok elhervadása után jelennek meg. Gyakran aranyesőnek vagy aranyvesszőnek is nevezik őket. Tudományos, latin nevüket a londoni Kensington-kastély főkertésze, William Forsyth (1737-1804) emlékeztetése kapták. Hét ismert fajuk közül egy Délkelet-Európából származik, a többi őshazája Kelet-Ázsia. A kertekbe főként két faj, a csüngő ágú **közönséges aranycserje** (*F. suspensa*) és a felálló vesszejű **zöldvesszős aranycserje** (*F. viridissima*) hibridjének (**F. x intermedia**) fajtáit ültetik. Napos fekvést, s tápanyagokban gazdag, jó vízelvezetésű talajt kedvel, de nem igényes cserje. Virágzás utáni erőteljes visszavágással segíthetjük elő bokrosodását.

6. Sziklakerti gyűjteményünkben és a rendszertani gyűjteményben is most nyíló **bőrlevelek** (*Bergenia*) a kötőrfüvek rokonai. Vastag, húsos, terjedő gyöktörzsükkel, nagy, kerekded vagy ovális, bőrnemű, örökzöld leveleikkel ideális talajtakaró növények. Fehértől a sötét hússzínűig változó árnyalatú virágaik rövidebb, hosszabb tőkocsányú virágzatban, kora tavasszal nyílnak. Teljesen télálló évelők, napfényen és árnyékban egyaránt szépen fejlődnek, a nedves, de jó vízgazdálkodású talajt kedvelik. Őshazájuk Közép- és Kelet-Ázsiában van. Gyűjteményünkben, a kertekben ritka **pilláslevelű bőrlevél** (*Bergenia ciliata*) virágzásában is gyönyörködhetünk. Kisebb termetű növény, vastag, hosszú nyelű, kerekded levelei szőrösek, fehér és halvány rózsaszín virágai kissé fagyérzékenyek. Eredeti termőhelye Afganisztántól Délkelet-Tibetig terjed, ahol 1800-3400 méteres magasságban erdős területeken és sziklapárkányokon él.

7. A Pálmaházban és az Orchideaházban idén különleges gazdag virágzással gyönyörködtet a különös **jádélián** (*Strongylodon macrobotrys*) Fás szárú lián, szára elérheti a 18 métert is. Bizarr színét egy érdekes jelenségnek (kopigmentáció) köszönheti. Egy a virágok kék és piros színéért (kémhatástól függően) felelős antociánhoz (malvin), egy sárga virágszint okozó flavonol-glikozid (saponarin) csatlakozik, és ezek speciális arányban (1:9) kapcsolódva zöldes árnyalatú kék színt eredményeznek. 3 méter hosszú fürtvirágzata akár 75-nél több virágból is állhat. A virágokat madarak és denevérek porozzák be. Fülöp-szigetek trópusi erdeiben, vízmosásokban, patakpartokon, fák koronájába futva él. Csak nagyon kevés botanikus kertben nyílik, ezért is nagy esemény dús virágzása.

8. A késői fagyoktól védve még az Orchideaházban, dézsákban pompás **kínai hibiszkusz** vagy **rózsamályva** (*Hibiscus rosa-sinensis*) fajták és hibridek nyílnak. Szobai hibiszkusznak is nevezik, arra utalva, hogy nem fagyűrő, kedvelt szobanövény. Hazája a trópusi Délkelet-Ázsia, de mára a trópusi, vidékek egyik legnépszerűbb dísznövénye. Számátalan szebbnél szebb, kisebb, nagyobb virágú, különböző színű, tarka, szimpla és telt pártájú, foltos és hasadt levelű kertészeti fajtáját nemesítették ki. 5-6 méter magas, örökzöld cserje, tojásdad, széles lándzsás, fűrészszelű levelekkel. A mutatós, színes pártá közepén hosszú, csővé összenőtt sárga porzók és a közepen kinyúló, bársonyos felszínű bibe tűnik fel. Termése 5 kopáccsal nyíló tok. Virága piros éteftések, teakeverékek és cipőkrémek alkotórésze. Hazájában virágának fekete levélével a nők hajukat és szemöldöküket festik, és gyógynövényként hasznosítják a cserje szinte minden részét.